

WWW.NESDC.GO.TH

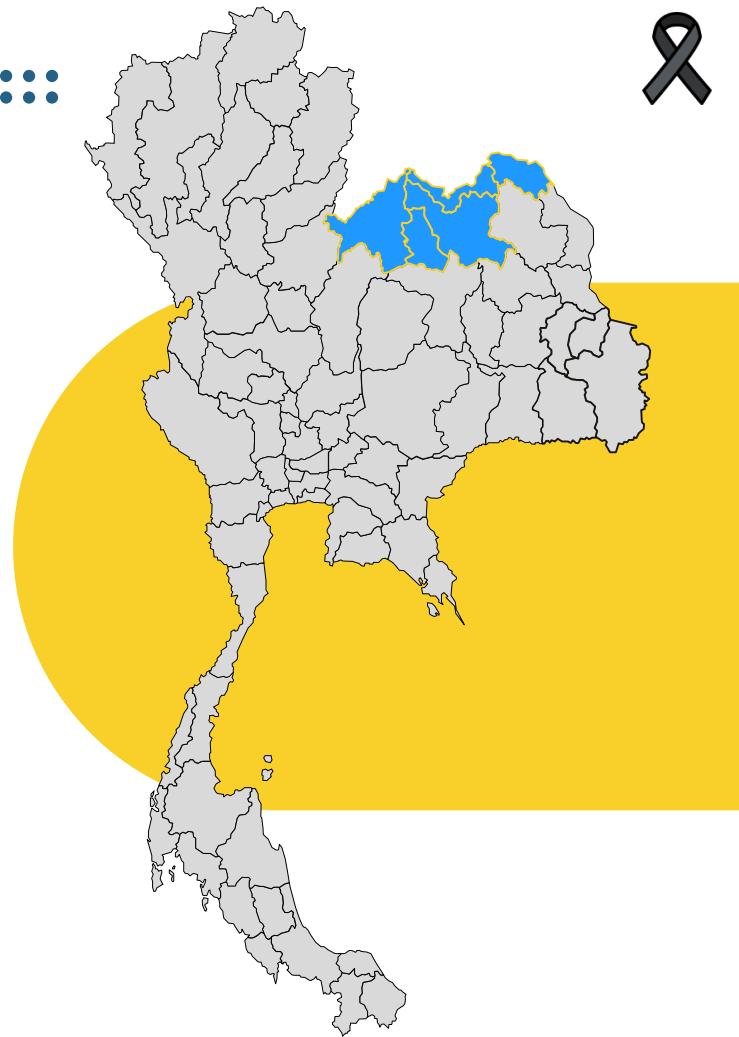
การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “เชื่อมเครือข่าย ร่วมขับเคลื่อน การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร ระดับกลุ่มจังหวัด” ปี 2568 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1)

นางสาววรรณ พลิกามิน

รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาไท

วันพฤหัสบดีที่ 25 ธันวาคม 2568
ณ โรงแรมเวลาดี จังหวัดอุดรธานี

หัวข้อการนำเสนอ ::::

1. เป้าหมายและสถานการณ์การพัฒนาที่สำคัญระดับกลุ่มจังหวัด
2. สถานการณ์การพัฒนาที่สำคัญรายจังหวัด
 - สถานการณ์การพัฒนาที่สำคัญ
 - ปัญหาและช่องว่างที่สำคัญ
3. ประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญระดับกลุ่มจังหวัด
4. บทบาทของวุฒิสภาฯ ในการขับเคลื่อนการพัฒนา

01

เป้าหมายและสถานการณ์ การพัฒนาที่สำคัญ ระดับกลุ่มจังหวัด

เป้าหมายการพัฒนาในระดับภาค และกลุ่มจังหวัด

ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พ.ศ. 2566 - 2570

เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจ ของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” ตามแนวคิดการเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน

3G : Green - Gate - Growth

เป้าหมายการพัฒนาในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

เป็น “เกษตรอุตสาหกรรมชั้นนำ ศูนย์กลางการค้าและโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวมาตรฐานสากล เมืองน่าอยู่ยั่งยืน”

แนวทางการพัฒนา

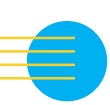
- พัฒนาภาคเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่** มุ่งสู่ฐานเศรษฐกิจชีวภาพที่มีมูลค่าสูง โดยยึดหลักการขับเคลื่อนโมเดลเศรษฐกิจ BCG
- บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอ** เพื่อรองรับการพัฒนาเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการจัดหาแหล่งน้ำ การจัดการคุณภาพน้ำ และจัดการน้ำแบบบูรณาการเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ
- พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากล** เพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน โดยเฉพาะสินค้ากลุ่มอาหารท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า
- พัฒนาเมือง เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเมืองชายแดน** รวมทั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC - Bioeconomy) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค
- พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน** เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน
- ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัย** ให้ได้มาตรฐานและแก้ปัญหาความยากจนให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ประเด็นการพัฒนา

- พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสลายดีให้ได้มาตรฐานสากล
- เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน
- พัฒนาและยกระดับสินค้าเกษตรปลอดภัยสู่เกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ
- การรักษาสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- พัฒนาทุนมนุษย์และยกระดับคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัยอย่างเท่าเทียม

เครื่องมือในการนำเสนอสถานการณ์การพัฒนา

: สถานการณ์ด้านประชากรและดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI)

HAI เป็นเครื่องมือประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความก้าวหน้าของคน ทั้งในระดับประเทศ ภาค และจังหวัด ซึ่งสะท้อนจุดเด่นและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ต้องปรับปรุงอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การติดตามประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าของคน และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

HAI เป็นดัชนีรวม (composite index) ประกอบด้วย 8 ดัชนีย่อย 32 ตัวชี้วัด

แนวคิดและองค์ประกอบ

มีความครอบคลุมประเด็น ดังนี้

1. การมีสุขภาพที่ดี
2. มีการศึกษา
3. มีชีวิตการทำงานที่ดี
4. มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
5. มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี
6. มีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นในชุมชนที่มีความปลอดภัย
7. มีการคมนาคมที่สะดวกปลอดภัยและเข้าถึงการสื่อสารอย่างทั่วถึง
8. มีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

โครงสร้างประชากรและสถานการณ์การพัฒนาที่สำคัญระดับกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

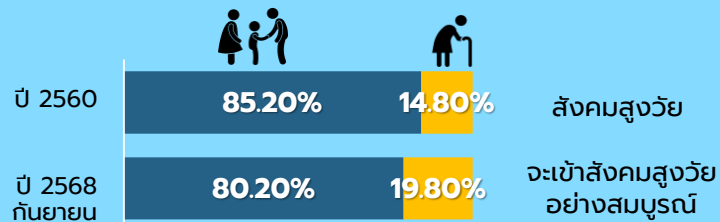

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1
กำลังเข้าสู่
**สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์
(Complete Aged Society)**
ในปี 2568 มีประชากรผู้สูงอายุ
(60 ปีขึ้นไป) จำนวน 831,473 คน
คิดเป็นร้อยละ 19.80
ของประชากรทั้งหมด

ประชากรรวมทั้งสิ้น
4,351,002 คน

ปี 2568 มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
ร้อยละ **31.89** เมื่อเทียบกับปี 2560

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ ก.ย. 2568

สถานการณ์การพัฒนาที่สำคัญ

- ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) ในปี 2567 อยู่ที่ 0.6179 แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ที่ 0.6363
- มิติที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด คือ **ด้านการศึกษา** อยู่ที่ 0.4883 แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ที่ 0.5282
- มิติที่เป็นจุดอ่อน คือ **มิติด้านการมีส่วนร่วม** อยู่ที่ 0.4577 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศที่ 0.5336 โดยครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี และหนองบัวลำภู มีสัดส่วนลดลงอยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 40

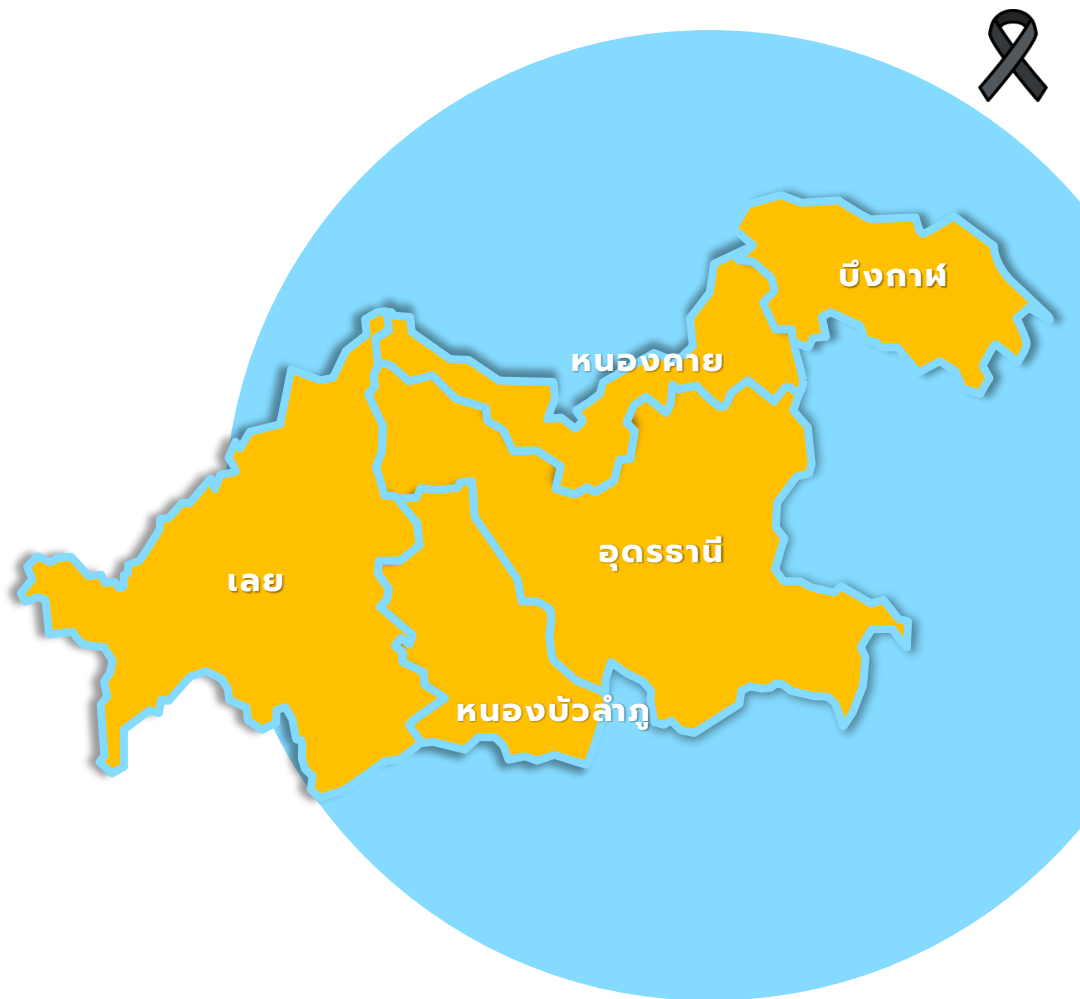
ด้านเศรษฐกิจและชีวิตการงาน

- ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศเกือบ 3 เท่า** โดยในปี 2567 อยู่ที่ 97,599 บาทต่อคนต่อปี ขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศอยู่ที่ 256,343 บาทต่อคนต่อปี หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 38.07 ของค่าเฉลี่ยระดับประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ที่ยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 0.72 ในปี 2566 เป็นร้อยละ 0.83 ในปี 2567 เท่ากับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 0.83) แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (ร้อยละ 1.00)

02

สถานการณ์การพัฒนา ที่สำคัญรายจังหวัด

เป้าหมายและสถานการณ์ด้านประชากรจังหวัดบึงกาฬ

เป้าหมายการพัฒนา : “เมืองยางพารา การเกษตรก้าวหน้า ประชูปการค้าอินโดจีน และการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง”

ประเด็นการพัฒนา : 1) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรมและการแปรรูปยางพาราแบบครบวงจร 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 4) พัฒนาคน ชุมชน และความมั่นคง ส่งเสริมสุขภาพ และ 5) พัฒนาระดับการบริหารจัดการภาครัฐ

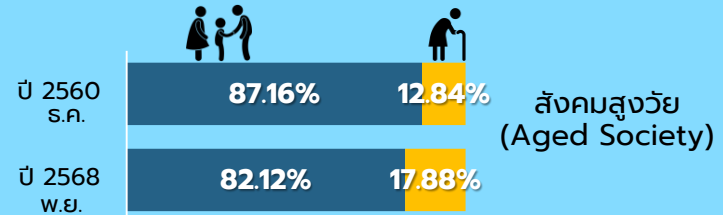
จังหวัดบึงกาฬเป็น สังคมสูงวัย (Aged Society)

ในปี 2568 มีประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จำนวน 74,740 คน คิดเป็นร้อยละ 17.88 ของประชากรทั้งหมด

ประชากรรวมทั้งสิ้น
417,928 คน

ปี 2568 ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
ร้อยละ 37.64 เมื่อเทียบกับปี 2560

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ พ.ย. 68 (ไม่นับประชากรที่เกิดปีจรศติ)

สถานการณ์ด้านประชากรที่สำคัญ

จำนวนประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง

- จำนวนและอัตราเด็กแรกเกิดในช่วงปี 2560 – 2567 ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2567 มีจำนวนเด็กแรกเกิดต่ำสุดที่ 2,481 คน ลดลงประมาณร้อยละ 33.32 เมื่อเทียบกับปี 2560 ซึ่งมีจำนวนเด็กแรกเกิดอยู่ที่ 3,721 คน
- ตั้งแต่ปี 2565 อัตราการตายมีแนวโน้มสูงกว่าอัตราการเกิด โดยปี 2567 มีสัดส่วนการตายต่อการเกิด อยู่ที่ประมาณ 1 : 0.809

ภาวะสังคมสูงวัยและความเปราะบางด้านสุขภาพ

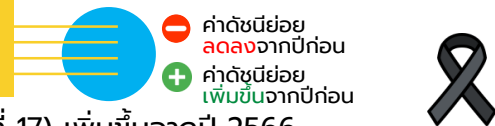
- สัดส่วนของผู้สูงอายุ "ติดสังคม" มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจากร้อยละ 97.1 ในปี 2563 เหลือร้อยละ 94.5 ในปี 2566
- วิกฤตสุขภาพจิต ในปี 2566 มีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ 9.26 ต่อแสนประชากร (สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด) และมีผู้ป่วยจิตเวชจากการใช้สารเสพติดมากถึง 4,523 คน ซึ่งเป็นสาเหตุปัญหาจิตเวชอันดับ 1 ของจังหวัด

การยกระดับคุณภาพการศึกษา และทักษะแห่งอนาคต

- คุณภาพการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET/N-NET ของจังหวัดยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และระดับภาคอย่างต่อเนื่อง
- ความไม่สมดุลของทักษะแรงงาน ตำแหน่งงานว่างส่วนใหญ่ต้องการแรงงานสายอาชีพ (ปวช./ปวส.) แต่ยังมีแรงงานที่ผ่านทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานน้อย

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง (ข้อมูล ณ พ.ย. 68), แผนพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ.2560 - 2570 ฉบับทบทวนปี 2568, รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดบึงกาฬ ประจำปี 2567

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) จังหวัดบึงกาฬ

ในปี 2567 จังหวัดบึงกาฬ **มีการพัฒนาคนในภาพรวมเพิ่มขึ้น** โดยมีค่า HAI เท่ากับ 0.6478 (ลำดับที่ 17) เพิ่มขึ้นจากปี 2566 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.6393 (ลำดับที่ 36) เป็นผลจากการปรับตัวเพิ่มขึ้นของการพัฒนาคนเกือบทุกมิติ ยกเว้นมิติด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านชีวิตการทำงาน ที่ยังคงปรับตัวลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

ด้านสุขภาพ

- จำนวนประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยใน **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 12.20 เป็นร้อยละ 13.27
- การฆ่าตัวตายสำเร็จยัง **คงที่** อยู่ที่ 13.80 รายต่อประชากรแสนคน

ด้านการศึกษา

- จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป **เพิ่มขึ้น** จาก 7.81 ปี เป็น 8.07 ปี
- การเข้าเรียน ม.ปลาย และอาชีวศึกษา **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 83.31 เป็นร้อยละ 84.17
- คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับ ม.ปลาย **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 28.56 เป็นร้อยละ 30.12

ด้านชีวิตการทำงาน

- อัตราการงานต่ำระดับ **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 0.01 เป็นร้อยละ 0.07
- อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน **เพิ่มขึ้น** จาก 4.55 ต่อลูกจ้างหนึ่งพันคน เป็น 6.48 ต่อลูกจ้างหนึ่งพันคน

ด้านเศรษฐกิจ

- สัดส่วนประชากรยากจน**เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ** จากร้อยละ 0.47 เป็น ร้อยละ 3.73

ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

- สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยใช้สวดทนและเป็นของตนเอง **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 98.33 เป็นร้อยละ 98.57
- อัตราการร้องเรียนปัญหามลพิษ **ลดลง** จากร้อยละ 0.71 เป็นร้อยละ 0.24

ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน

- เด็กและเยาวชนเข้าสู่สถานพินิจฯ **ลดลง** จาก 2.73 เป็น 1.83 ต่อประชากรกลุ่มอายุพันคน
- ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว **ลดลง** จากร้อยละ 9.04 เป็นร้อยละ 6.86
- การแจ้งความคดีชีวิต/ร่างกาย/เพศ/ประทุษร้ายต่อภรรยา **ลดลง** เป็น 90.27 คดีต่อประชากรแสนคน

ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร

- อัตราการตายจากอุบัติเหตุบนท้องถนน **ลดลง** จาก 21.42 รายต่อประชากรแสนคน เป็นร้อยละ 20.30 รายต่อประชากรแสนคน
- ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 93.62 เป็นร้อยละ 95.88
- ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต **เพิ่มขึ้น** จากร้อยละ 87.92 เป็นร้อยละ 90.53

ด้านการมีส่วนร่วม

- ตัวชี้วัดส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า เว้นแต่จำนวนองค์กรชุมชนที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น **เล็กน้อย** จาก 257.08 แห่งต่อประชากรแสนคน ขึ้นมาเป็น 258.16 แห่งต่อประชากรแสนคน

ประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญ

มีศักยภาพด้านการเกษตร แต่กลไกในพื้นที่

ยังไม่เข้มแข็ง ภาคเกษตรสร้างรายได้ถึงร้อยละ 32.8 ของ GPP แต่กว่าร้อยละ 60 ของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรยังขาดทักษะด้านบริหาร และการทำธุรกิจ ทำให้จังหวัดยังไม่สามารถยกระดับสู่เกษตรปลอดภัย – อินทรีย์ และอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูงได้อย่างเต็มศักยภาพ

ประชากรมีรายได้ต่ำ และมีภาระหนี้สูง

ในปี 2566 มีครัวเรือนเปราะบางกว่าร้อยละ 80 ประสบปัญหา รายได้ต่ำ ขณะที่ภาระหนี้เฉลี่ยสูงถึง 197,869 บาทต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อการบริโภค ทำให้เสี่ยงต่อความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มประชาชนฐานราก

การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

เนื่องจาก มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นระดับสากล แต่ยังขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาจังหวัดเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวอารยธรรมลุ่มน้ำโขง”

เป้าหมายและสถานการณ์ด้านประชากรจังหวัดเลย

เป้าหมายการพัฒนา : “เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”

ประเด็นการพัฒนา : 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน 2) การพัฒนาการเกษตรสู่เกษตรสมัยใหม่ ควบคู่กับการส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) การผลิต การค้า และการบริการ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงสู่ความยั่งยืน

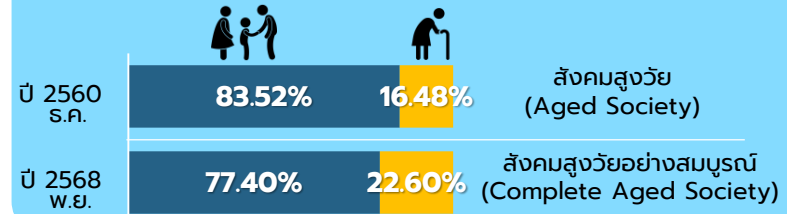
จังหวัดเลยเป็น
สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์
(Complete Aged Society)

ในปี 2568 มีประชากรสูงอายุ
(60 ปีขึ้นไป) จำนวน 142,334 คน
คิดเป็นร้อยละ 22.60
ของประชากรทั้งหมด

ประชากรรวมทั้งสิ้น
629,673 คน

ปี 2568 มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
ร้อยละ 34.62 เมื่อเทียบกับปี 2560

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ ก.ย. 68 หมายเหตุ : ไม่นับประชากรที่เกิดปีฉัตรศั

สถานการณ์ด้านประชากรที่สำคัญ

ภาวะความไม่สมดุลของโครงสร้างประชากร

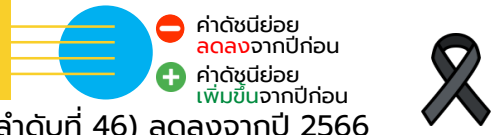
- จำนวนและอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง (ปี 2560 – 2567)** ในปี 2567 มีจำนวนคนเกิดต่ำสุดที่ 3,779 คน ลดลงกว่าร้อยละ 37.99 เมื่อเทียบกับปี 2560 ซึ่งมีจำนวนคนเกิด 6,094 คน
- จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ปี 2563 - 2566)** โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน/ติดเตียง โดยผู้สูงอายุติดบ้านเพิ่มขึ้นร้อยละ 72.51 (3,250 คน) และผู้สูงอายุติดเตียงเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.35 (700 คน)
- อัตราการตายสูงกว่าอัตราการเกิด** ในปี 2567 มีสัดส่วนการตายต่อการเกิดอยู่ที่ 1 : 0.657 โดยมีจำนวนคนตาย 5,752 คน และจำนวนคนเกิด 3,779 คน

ปัญหาด้านคุณภาพและการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

- คุณภาพการศึกษายังคงต่ำกว่าเกณฑ์** สะท้อนผ่านคะแนนเฉลี่ย O-NET ระดับ ม.6 ปี 2564 อยู่ที่ 28.65 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ (31.75 คะแนน)
- นักเรียนด้อยโอกาสมีสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่ง** (ร้อยละ 51.72 ของนักเรียนทั้งหมด) โดยในปี 2566 มีนักเรียนด้อยโอกาส 53,638 คน จากนักเรียนรวม 103,703 คน
- ผู้เรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร (G-code)** เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.5 ภายใน 1 ปีการศึกษา จาก 227 คน เป็น 269 คน ในช่วงปีการศึกษา 2565 - 2566

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี จังหวัดเลย (พ.ศ.2566 - 2570), รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเลย ปี 2567

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) จังหวัดเลย

ในปี 2567 จังหวัดเลย มีระดับการพัฒนาคนในภาพรวมลดลงเล็กน้อย โดยมีค่า HAI เท่ากับ 0.6225 (ลำดับที่ 46) ลดลงจากปี 2566 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.6250 (ลำดับที่ 53) เป็นผลจากการปรับตัวลดลงของดัชนีย่อยด้านสุขภาพ ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน รวมถึงด้านการคมนาคม และการสื่อสาร และขณะที่ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการทำงาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม มีค่าดัชนีปรับตัวดีขึ้น

ประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญ

ยกระดับระบบดูแลสุขภาพ และสุขภาพจะจิตอย่างครบวงจร จ.เลย มีอัตราฆ่าตัวตายและการหย่าร้างสูง รวมถึงมีผู้ป่วยโรคจิตจากการใช้สารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความเปราะบางของสถาบันครอบครัว และระบบ/กลไกทางสังคมในระดับพื้นที่

หนี้ครัวเรือนภาคเกษตรและความมั่นคงทางรายได้ กว่า 9,365 ครัวเรือน มีปัญหาด้านรายได้ต่ำและมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยสูงถึง 261,667 บาท โดยหนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการทำการเกษตร นอกจากนี้ ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงเงินทุนและนวัตกรรมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า นับเป็นความท้าทายในการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบาง

การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวและสุขภาพ จ.เลย มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวธรรมชาติและมุ่งสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดการมลภาวะ อาทิ ถนน ระบบน้ำ-ไฟ ขยะสะสม และฝุ่น PM2.5 ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวและสุขภาพ

เป้าหมายและสถานการณ์ด้านประชากรจังหวัดหนองคาย

เป้าหมายการพัฒนา : “เมืองน่าอยู่ มุ่งสู่เกษตรอินทรีย์ ท่องเที่ยววิถีลุ่มน้ำโขง เชื่อมโยงการค้าชายแดน”

ประเด็นการพัฒนา : 1) การยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่ม 2) พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า การลงทุน การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และการบริการ 3) การเสริมสร้างความมั่นคงของคน สังคม และสิ่งแวดล้อม และ 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

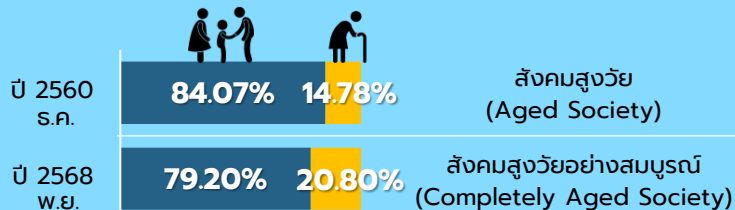
จังหวัดหนองคายเป็น
**สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์
(Complete Aged Society)**

ในปี 2568 มีประชากรสูงอายุ
(60 ปีขึ้นไป) จำนวน 106,177 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 20.80
ของประชากรทั้งหมด

ประชากรรวมทั้งสิ้น
510,374 คน

ปี 2568 มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
ร้อยละ **37.62** เมื่อเทียบกับปี 2560

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ พ.ย. 68 (หมายเหตุ : ไม่นับประชากรที่เกิดปีจันทรคติ)

สถานการณ์ด้านประชากรที่สำคัญ

จำนวนประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง

- **เด็กเกิดใหม่ลดลงต่อเนื่อง** จากเด็กแรกเกิดจำนวน 4,544 คน ในปี 2560 เหลือเพียง 2,977 คน ในปี 2567 ซึ่งลดลงร้อยละ 34.45 ในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา
- **อัตราการตายสูงกว่าอัตราการเกิด** ในปี 2567 มีสัดส่วนการตายต่อการเกิดอยู่ที่ 1 : 0.731 ขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศที่อยู่ 1 : 0.809 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเล็กน้อย แต่อาจส่งผลต่อโครงสร้างประชากรและกำลังแรงงานในอนาคต

ระบบบริการสุขภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

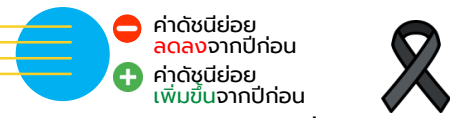
- **สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ** โดยในปี 2566 มีผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ร้อยละ 3.35 และกลุ่มติดเตียง ร้อยละ 0.48 (ค่าเฉลี่ยของประเทศ; กลุ่มติดบ้าน ร้อยละ 1.89, กลุ่มติดเตียง ร้อยละ 0.45)
- **อัตราการพึ่งพิงและการเป็นภาระสูง** โดยสัดส่วนการพึ่งพิงผู้สูงอายุต่อวัยทำงาน เท่ากับ 1 : 0.32 และมีอัตราส่วนการเป็นภาระสูงถึง ร้อยละ 53.08 (ข้อมูลปี 2566)

ความปลอดภัยและโครงสร้างครอบครัว

- **ปัญหาอาชญากรรม/ยาเสพติด** พบว่ามีคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ อยู่ในอันดับที่ 40 ของประเทศ โดยมีสาเหตุหลักมาจากยาเสพติด
- **ความเสี่ยงวงจรแม่วัยใสและครอบครัวเดี่ยว** ในปี 2566 มีอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 10.96 และมีแม่วัยใส แม่เลี้ยงเดี่ยว และแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยวที่ลงทะเบียนรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดรวม 4,474 คน

ที่มา: รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2569, รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดหนองคาย ปี 2567, สถิติผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ)

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) จังหวัดหนองคาย

ในปี 2567 จังหวัดหนองคาย มีระดับการพัฒนาคนในภาพรวมลดลงเล็กน้อย แต่อยู่ในลำดับที่ดีขึ้น โดยมีค่า HAI เท่ากับ 0.6139 (ลำดับที่ 59) ลดลงจากปี 2566 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.6156 (ลำดับที่ 65) เป็นผลจากการปรับตัวลดลงของการพัฒนาด้านชีวิตการทำงาน และด้านสุขภาพเป็นหลัก ขณะที่ด้านการศึกษา และด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน มีค่าดัชนีปรับตัวดีขึ้น

ประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญ

โครงสร้างแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการตลาดงาน โดยแรงงานกว่าร้อยละ 75 เป็นแรงงานนอกระบบ ส่วนใหญ่กระจุกตัวในภาคเกษตรกรรม มีรายได้ต่ำ และขีดความสามารถจำกัด เนื่องจากระดับการศึกษาไม่สูงนัก ขณะที่ภาคธุรกิจในพื้นที่ยังขาดแคลนแรงงานฝีมือ โดยเฉพาะในกลุ่มการท่องเที่ยว บริการ และงานช่างสมัยใหม่

สัดส่วนผู้ป่วยในของหนองคายสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ จาก 3 สาเหตุโรคในลำดับแรก ได้แก่ โรคโลหิตจาง หลอดลมอักเสบ และปอดบวม ซึ่งสาเหตุอาจเกิดได้จากปัจจัยที่ควบคุมได้ เช่น สารอาหารที่ไม่เพียงพอ หรือปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ฝุ่น PM 2.5 และความชื้นของอากาศ ซึ่งหากขาดการป้องกันสุขภาพที่เหมาะสม ก็จะทำให้แรงงานไม่สามารถทำงานได้เต็มที่และผลผลิตลดลง

การสร้างอัตลักษณ์เกษตรระดับพรีเมียม มุ่งพัฒนาสินค้าท้องถิ่น โดยเฉพาะสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GI (กล้วยตากสังคม สับปะรดศรีเชียงใหม่ และปลาไนกระชังแม่บ้านโขง) ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล พร้อมใช้จุดแข็งจากการเป็นประตูการค้าอันดับ 1 ของกลุ่มจังหวัดเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ข้ามพรมแดน เพื่อเปลี่ยนบทบาทจาก “ทางผ่าน” สู่ “ศูนย์กลางรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรมาตรฐาน” โดยอาศัยเส้นทางรถไฟเชื่อมไทย-ลาว-จีนเป็นกลไกสำคัญ

เป้าหมายและสถานการณ์ด้านประชากรจังหวัดหนองบัวลำภู

เป้าหมายการพัฒนา : “เกษตรเพิ่มมูลค่า เมืองผ้า น่ายู น่ายั่ว”

ประเด็นการพัฒนา : 1) ส่งเสริมและยกระดับการเกษตรมูลค่าสูง 2) พัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน บนฐานเศรษฐกิจ BCG 3) ยกระดับการท่องเที่ยวและบริการด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 4) พัฒนากฎาภิบาลชุมชน และส่งเสริมความมั่นคงสร้างสังคมสงบสุข 5) อนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่สมดุล

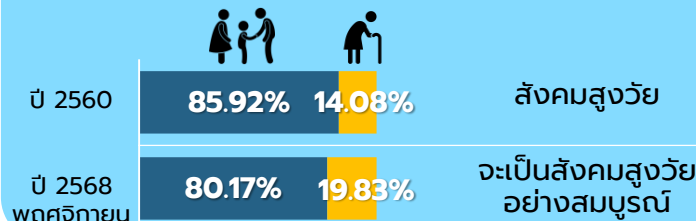
จังหวัดหนองบัวลำภูกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society)

ในปี 2568 มีประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จำนวน 99,631 คน คิดเป็นร้อยละ 19.83 ของประชากรทั้งหมด

ประชากรรวมทั้งสิ้น
502,385 คน

ปี 2568 ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
ร้อยละ 35.09 เมื่อเทียบกับปี 2560

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ พ.ย. 68 หมายเหตุ : ไม่มีประชากรที่เกิดปีจันทรคติ

สถานการณ์ด้านประชากรที่สำคัญ

จำนวนประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง

- จำนวนและอัตราเด็กแรกเกิดในช่วงปี 2560 – 2567 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2567 มีจำนวนเด็กแรกเกิดต่ำสุดที่ 2,453 คน ลดลงร้อยละ 42.70 เมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีจำนวนการเกิดที่ 4,281 คน
- ตั้งแต่ปี 2564 อัตราการตายมีแนวโน้มสูงกว่าอัตราการเกิด โดยปี 2567 มีสัดส่วนการตายต่อการเกิดอยู่ที่ประมาณ 1 : 0.628

ผู้สูงอายุจำนวนมากเป็นกลุ่มเปราะบาง

- ผู้พิการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 12,909 คน คิดเป็นร้อยละ 57.84 ของผู้พิการที่ได้รับการจดทะเบียนทั้งหมดในจังหวัด ปี 2566 (22,317 คน)
- ครัวเรือนเปราะบางกว่าร้อยละ 55 เป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย และมีปัญหาที่อยู่อาศัย ขณะที่ร้อยละ 43.14 เป็นครัวเรือนที่มีผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง 1-2 คน

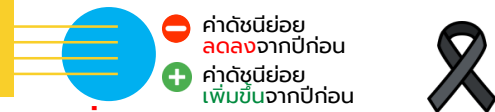
ครัวเรือนเปราะบางส่วนใหญ่
เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย
และมีปัญหาที่อยู่อาศัย

การหย่าร้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- อัตราการหย่าร้างยังคงเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2567 มีการจดทะเบียนสมรส 1,522 ครอบครัวยุติการสมรส 942 ครอบครัวยุติการสมรส ส่งผลให้มีอัตราการหย่าร้างคิดเป็นร้อยละ 61.89 ซึ่งสูงกว่าปี 2566 ที่มีอัตราการหย่าร้างอยู่ที่ร้อยละ 52.80 และสูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาที่ร้อยละ 16

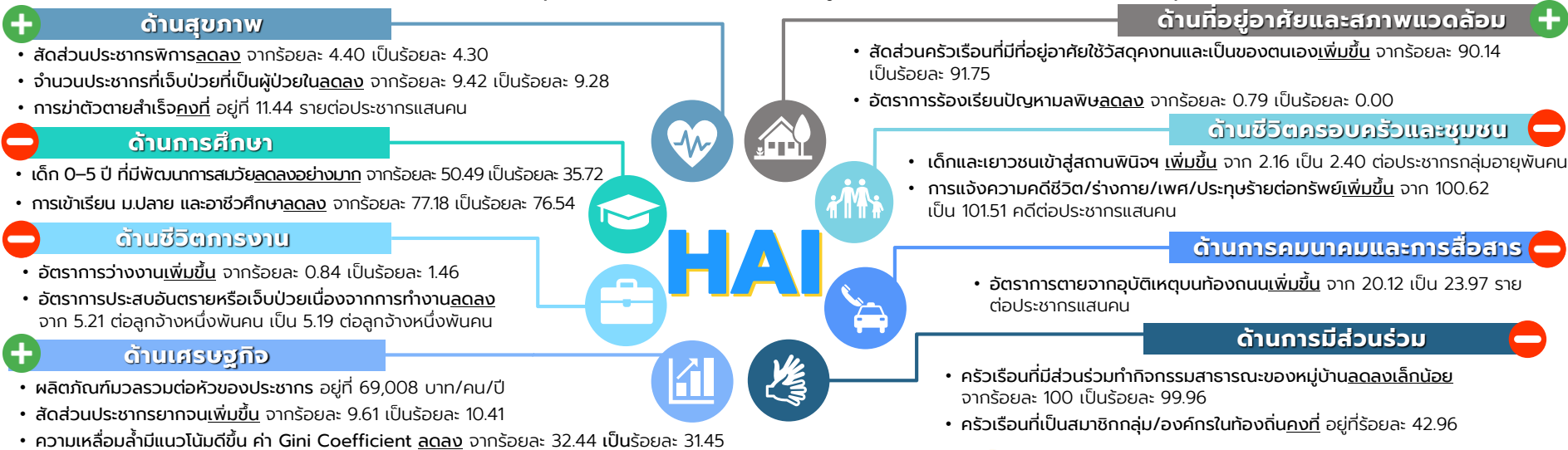
ที่มา: รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดหนองบัวลำภู ประจำปี 2567 และสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง (2567)

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) จังหวัดหนองบัวลำภู

ในปี 2567 จังหวัดหนองบัวลำภู มีระดับการพัฒนาคนในภาพรวมลดลงเล็กน้อย และยังคงอยู่ในลำดับต่ำสุดของประเทศ

โดยมีค่า HAI เท่ากับ 0.5730 (ลำดับที่ 77) ลดลงจากปี 2566 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5748 (ลำดับที่ 77) เป็นผลจากการปรับตัวลดลงของการพัฒนา ด้านการศึกษา และด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก ขณะที่ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพมีค่าดัชนีปรับตัวดีขึ้น

ประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญ

การพัฒนาคนด้านการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเกือบเท่าตัว เป็นผลมาจากปัญหาคุณภาพทางการศึกษาและพัฒนาการที่ล่าช้าของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ยังพบนักเรียนด้อยโอกาสจำนวน 27,455 คน โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีฐานะยากจนสูงถึงร้อยละ 99.56

GPP ต่อหัว ต่ำสุดในระดับกลุ่มจังหวัด และอยู่ใน 3 อันดับต่ำสุดของประเทศ ติดต่อกันตั้งแต่ปี 2564 เนื่องจากพึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำให้มีความไม่แน่นอน ทั้งในด้านปริมาณ/ราคาผลผลิต ขาดทักษะการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร นอกจากนี้ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรยากจน และมีหนี้สินเพิ่มขึ้น โดยครัวเรือนมีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภคอยู่ในลำดับที่ 75 ของประเทศ

ขาดแคลนประชากรวัยแรงงาน โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและบริการ เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานไปทำงานนอกพื้นที่ ที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า และข้อจำกัดด้านทักษะแรงงานต่ำ โดยในปี 2567 มีอัตราการจ้างแรงงานต่างด้าว (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) อยู่ที่ร้อยละ 0.37 เพิ่มขึ้นจากปี 2566 ที่อยู่ร้อยละ 0.25

เป้าหมายและสถานการณ์ด้านประชากรจังหวัดอุดรธานี

เป้าหมายการพัฒนา : “เมืองอัจฉริยะ ศูนย์กลางการค้าการลงทุน การท่องเที่ยว และโมบิโนนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง”

ประเด็นการพัฒนา : 1) การพัฒนาศักยภาพการค้าการลงทุนและระบบโลจิสติกส์ 2) การยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมไมซ์ การที่ฬาการท่องเที่ยวเชิงคุณค่า โดยใช้ศักยภาพและอัตลักษณ์ของจังหวัด 3) การส่งเสริมและยกระดับการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร 4) การยกระดับคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข และการศึกษา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้สังคมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลง 5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) การเสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

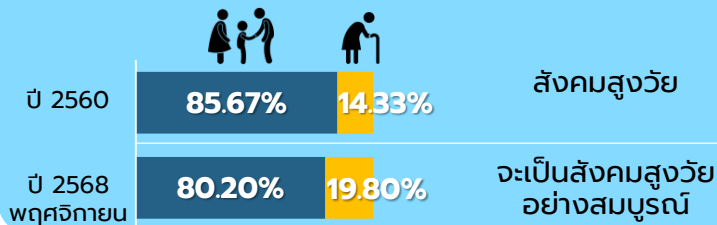
จังหวัดอุดรธานีกำลังเข้าสู่ สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society)

ในปี 2568 มีประชากรสูงอายุ
(60 ปีขึ้นไป) จำนวน 306,393 คน
คิดเป็นร้อยละ 19.80
ของประชากรทั้งหมด

ประชากรรวมทั้งสิ้น
1,547,523 คน

ปี 2568 มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
ร้อยละ 30.50 เมื่อเทียบกับปี 2560

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ พ.ย. 68

สถานการณ์ด้านประชากรที่สำคัญ

จำนวนประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง

- จำนวนและอัตราเด็กแรกเกิดในช่วงปี 2560 – 2567 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2567 มีจำนวนเด็กแรกเกิดต่ำสุดที่ 9,010 คน ลดลงร้อยละ 38.30 เมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีจำนวนการเกิดที่ 14,603 คน
- อัตราการตายสูงกว่าอัตราการเกิด โดยในปี 2567 มีผู้เสียชีวิต 13,327 คน และคนเกิด 9,010 คน คิดเป็นสัดส่วนการตายต่อการเกิดอยู่ที่ 1 : 0.676

เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มเปราะบางเพิ่มขึ้น

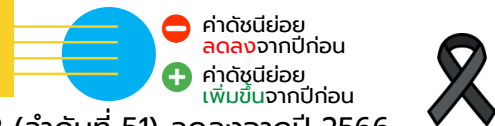
- เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางเพิ่มขึ้น โดยในปี 2566 เด็กที่เข้ารับบริการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด อายุนระหว่าง 0-17 ปี มีจำนวน 1,107 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ที่มีจำนวน 129 คน
- ผู้พิการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 26,403 คน คิดเป็นร้อยละ 53.82 ของผู้พิการที่ได้รับการจดทะเบียนทั้งหมดในจังหวัด ปี 2566 (49,055 คน)

ครัวเรือนเปราะบางส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และมีภาวะพึ่งพิง

- ครัวเรือนเปราะบาง สูงกว่าร้อยละ 72.28 เป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย และมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง 1-2 คน ขณะที่ร้อยละ 26.57 เป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย และมีปัญหาที่อยู่อาศัย

ที่มา: รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดอุดรธานี ประจำปี 2567

ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) จังหวัดอุดรธานี

ในปี 2567 จังหวัดอุดรธานี มีระดับการพัฒนาคนในภาพรวมลดลงเล็กน้อย โดยมีค่า HAI เท่ากับ 0.6192 (ลำดับที่ 51) ลดลงจากปี 2566 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.6270 (ลำดับที่ 50) เป็นผลจากการปรับตัวลดลงของการพัฒนาด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และด้านสุขภาพเป็นหลัก ขณะที่ด้านการศึกษา และด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีค่าดัชนีปรับตัวดีขึ้น

ประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญ

การขาดแคลนแรงงานและบุคลากรศักยภาพสูง

เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีสู่เมือง MICE Cities ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ยังเป็นแรงงานนอกระบบที่ยังขาดทักษะเฉพาะด้าน ส่งผลให้ต้องพึ่งพาบุคลากรศักยภาพสูงจากเมืองหลักและภายนอกจังหวัด

การยกระดับการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรยังมีข้อจำกัด

เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากราคาปัจจัยการผลิต อาทิ ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ปุ๋ยเคมี สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งการระบาดของโรคในพืชและสัตว์ ส่งผลต่อการผลิต การค้าสินค้าเกษตร และความสามารถในการแข่งขันในตลาดส่งออก

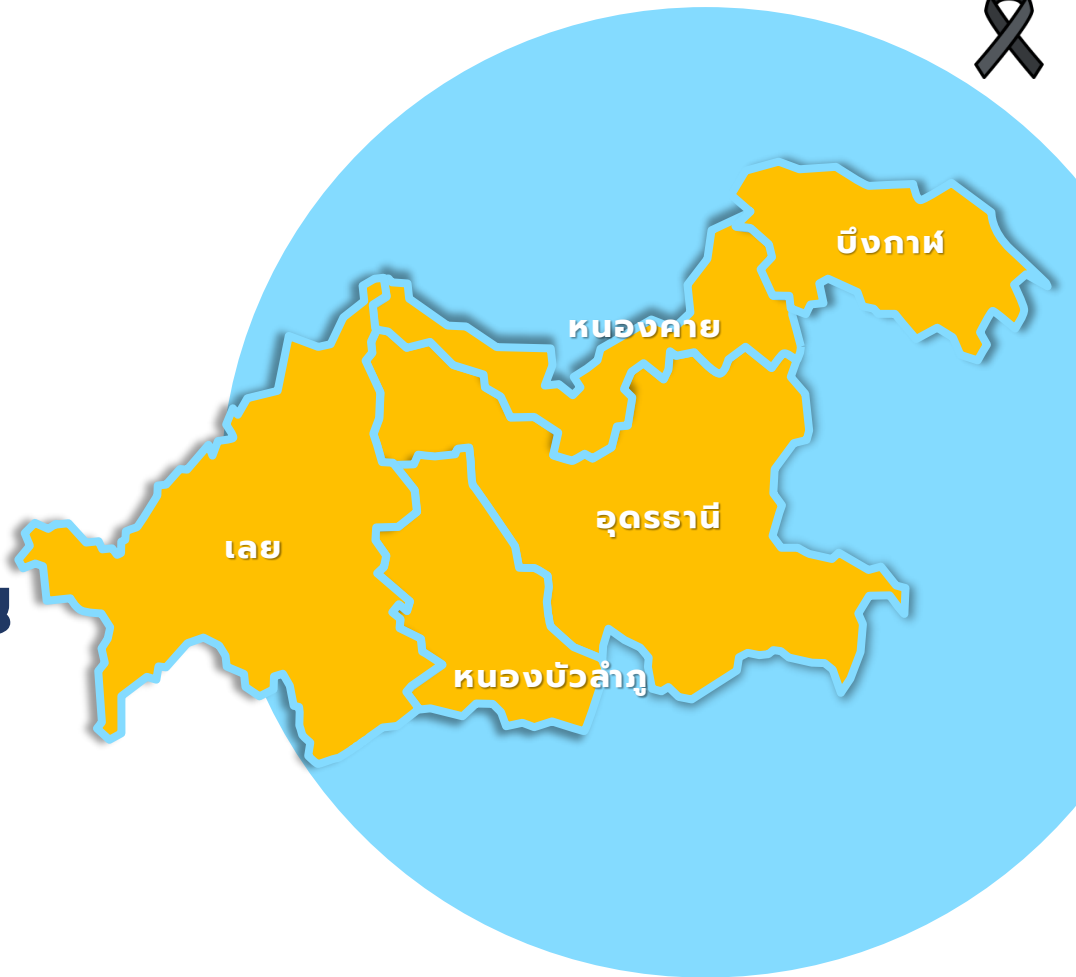
ปัญหาภัยแล้งและอุทกภัยซ้ำซากในพื้นที่

ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและราคาสินค้าเกษตร และกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร นอกจากนี้ ความต้องการใช้น้ำในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก

03

**ประเด็นท้าทาย
ในการดำเนินงานที่สำคัญ
ระดับกลุ่มจังหวัด**

- **กลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนบน 1 กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในไม่ช้า ยกเว้นจังหวัดเลยและอุดรธานี** ที่กลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้ว โดยมีผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีหลัง และสัดส่วนประชากรพิการที่เกินค่าเฉลี่ยของประเทศ จึงควรบูรณาการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งด้านสุขภาพ สังคม อาชีพ และจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้คนทุกช่วงวัยสามารถทำกิจกรรมร่วมกัน และลดความเสี่ยงของการเข้าสู่ภาวะพึ่งพิง
- **ผู้ป่วยที่ต้องนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลมีสัดส่วนมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ** โดยเฉพาะจังหวัดหนองคายและจังหวัดเลย โดยโรคปอดบวมและโรคโลหิตจางติดอยู่ในลำดับต้นของทุกจังหวัด ซึ่งจะกระทบต่อทั้งระบบบริการสาธารณสุข คุณภาพชีวิต ค่าใช้จ่ายครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นและผลิตภาพแรงงาน ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการเตรียมระบบสาธารณสุขเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและแรงงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

- **เด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการสมวัยเกินค่าเฉลี่ยของประเทศในทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดหนองบัวลำภูเท่านั้น** และยังเป็นจังหวัดเดียวที่มีเด็กเข้าเรียนในชั้น ม.ปลาย/ อาชีวศึกษามีสัดส่วนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ อาจส่งผลให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่าจังหวัดอื่นได้ หากขาดมาตรการเร่งด่วนในแก้ไขปัญหาดังกล่าว
- **วัยแรงงานมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ** จำเป็นที่ต้องได้รับการสนับสนุนศักยภาพมากขึ้น เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้และทักษะหลากหลายระดับ เช่น การใช้เครื่องจักรกลเกษตร การใช้ระบบดิจิทัล ในกระบวนการโลจิสติกส์ การให้บริการโรงแรมและร้านอาหารที่มีมาตรฐาน การวิจัยด้านอาหารและชีวภาพ เป็นต้น

สรุปประเด็นท้าทายในการดำเนินงานที่สำคัญ

- **ผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดลดลง และผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของประชากรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเกือบ 3 เท่า** ขณะที่ครัวเรือนที่มีหนี้สินมีสัดส่วนมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดยังพึ่งพาภาคเกษตรเป็นหลัก รายได้ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ จึงจำเป็นต้องเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่กิจกรรมที่สร้างมูลค่าสูง ควบคู่ไปกับการยกระดับทักษะแรงงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปจากสินค้าเกษตรและภาคบริการ

- **ปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรและการท่องเที่ยวในพื้นที่** ซึ่งเป็นผลจากแหล่งเก็บกักน้ำขนาดกลางและใหญ่มีน้อย อีกทั้งระบบส่งน้ำและคลองชลประทานยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เกษตร ซึ่งอาจทำให้เกษตรกรไม่สามารถวางแผนเพาะปลูกแบบแม่นยำได้ รวมถึงการที่น้ำมีคุณภาพไม่แน่นอนเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ส่งผลกระทบกับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ เช่น GAP และ GMP เป็นต้น โดยเฉพาะเมื่อมีการควบคุมการปล่อยน้ำในแม่น้ำโขงจากเขื่อนในประเทศจีนได้ส่งผลต่อระบบนิเวศ วิถีชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำกระทบกับห่วงโซ่อาหาร การประกอบอาชีพด้านเกษตรและประมง รวมถึงการท่องเที่ยวในชุมชน

04

บทบาทของวุฒิสภา
ในการขับเคลื่อนการพัฒนา

การประชุมเชิงปฏิบัติการ “เชื่อมเครือข่าย ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา วุฒิสภาสารนาการสมอง ระดับกลุ่มจังหวัด”

วัตถุประสงค์

สร้างเครือข่ายและกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างวุฒิสภาฯ ระดับกลุ่มจังหวัด โดยมีประเด็นขับเคลื่อนที่ตอประกายการพัฒนา
กลุ่มจังหวัด ที่สอดคล้องกับศักยภาพของวุฒิสภาฯ และบริบทของพื้นที่ ภายใต้ทิศทางการพัฒนาของแต่ละกลุ่มจังหวัด

พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 15 กลุ่มจังหวัด ได้แก่

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2

กลุ่มจังหวัดภาคใต้่าวไทย
กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1
กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2
กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2

กทม.

2567

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2568

กลุ่มจังหวัด
ภาคใต้อันดามัน

2569

กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน
กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

กำหนดพื้นที่และประเด็นนำร่อง
ขับเคลื่อนการพัฒนา
กลุ่มจังหวัดเป้าหมาย

ติดตามผลการดำเนินงานของวุฒิสภาฯ และภาคีเครือข่าย ทั้งปัจจัยความสำเร็จ
ปัญหา และอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนงานวุฒิสภาฯ ในระยะยาว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

วุฒิสภาฯ มีเครือข่ายและความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาแบบบูรณาการในระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ
โดยข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ สามารถนำไปประมวลเพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงาน
ของวุฒิสภาฯ ระยะ 5 ปี

ผลการดำเนินงานของวุฒิสภาฯ ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

● ● ● มีวุฒิสภาที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สามารถติดตามได้ **62 คน**

วุฒิสภา 20 คน

ผลงานโดดเด่น

- วิทยาการให้ความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพ และการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร
- ส่งเสริมการเลี้ยงหม่อนไหม
- วิทยาการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ธรรมะ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

วุฒิสภา 18 คน

ผลงานโดดเด่น

- วิทยาการให้ความรู้ด้านการทำการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การใช้สมุนไพรเป็นยา การทำปุ๋ยอินทรีย์ และแก้สชีวภาพจากมูลสัตว์
- จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการแปรรูปมะพร้าว โดยกลุ่มมะพร้าวแก้วเคียงเลย
- พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำโขง และสร้าง "ศูนย์เรียนรู้ประมงพื้นบ้านเชียงคาน"

หนองคาย

บึงกาฬ

วุฒิสภา 3 คน

ผลงานโดดเด่น

- พัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของภาคอีสาน ด้วยศิลปะร่วมสมัย และสร้าง "พิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต"
- ก่อตั้ง "กลุ่มไก่ต๊อก ไอเดีย คราฟท์" ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ การทอผ้าลายจก และงานศิลปหัตถกรรม โดยใช้วัสดุจากผ้าพื้นบ้าน

เลย

อุดรธานี

หนองบัวลำภู

วุฒิสภา 2 คน

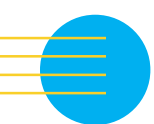
ผลงานโดดเด่น

- ให้คำปรึกษาในการบริหารจัดการด้านการศึกษารวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

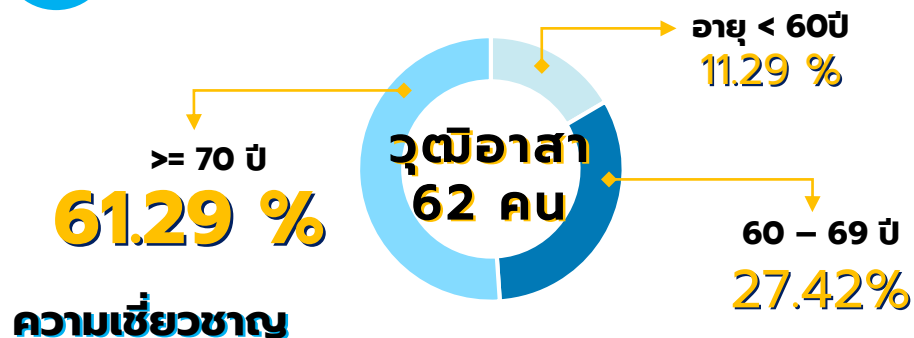
วุฒิสภา 19 คน

ผลงานโดดเด่น

- ครูภูมิปัญญาไทย ประพันธ์กลอนลำ และให้ความรู้เรื่องการแสดงหมอลำกลอนพื้นบ้าน แบบผสมผสานวัฒนธรรมอีสาน
- ผลิตและถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเครื่องดนตรีไทยพื้นบ้าน
- จัดรายการวิทยุ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ความเชี่ยวชาญและผลการดำเนินงานมูลนิธิอาสาสมัครมอง

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ด้านการส่งเสริมอาชีพ รายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

อาทิ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (สวนลุงเผือก) ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ และแก้สั้วจากมูลสัตว์ / จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการแปรรูปมะพร้าว โดยกลุ่มมะพร้าวแก้วเคียงเลย / ก่อตั้ง “กลุ่มโก๋ต็อก ไอเดีย คราฟท์” และให้ความรู้ด้านการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ การทอผ้าลายจก และงานศิลปหัตถกรรม / วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการทำหมอนไหม

2. ด้านการพัฒนาทักษะ ความสามารถ และส่งเสริมศักยภาพมนุษย์

อาทิ ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในจังหวัด / พัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning / จัดรายการวิทยุ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

3. ด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม

อาทิ พัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาคอีสาน ด้วยศิลปะร่วมสมัย และสร้าง “พิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต” / วิทยากรให้ความรู้ด้านเพลงไทยพื้นบ้าน / ผลิตและถ่ายถอดการทำเครื่องดนตรีไทยพื้นบ้านอาทิ พิณทุกประเภท โปงลาง / ครูภูมิปัญญาไทย ประพันธ์กลอนลำ

4. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อาทิ ปรานะเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม / ปลูกต้นไม้ในพื้นที่ชุมชนเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

5. ด้านการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

อาทิ ปรานะมูลนิธิพุทธเมตตาบารมีเพื่อสังคม จัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน / ให้คำปรึกษาการสร้างความปลอดภัยในชุมชน / ปรานะชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน พัฒนาและแก้ไขปัญหามุมชน เช่น การสร้างบ้านให้แก่ผู้ยากไร้ในชุมชน เป็นต้น

ประเด็นระดมความเห็น ของวุฒิสภา รณาคำรสมอง

1. ประเด็นที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในกลุ่มจังหวัด
2. แนวทางการขับเคลื่อนและวุฒิสภาฯ ที่เป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อน

ตัวอย่างการขับเคลื่อนงานของ กลุ่มเครือข่ายวุฒิสภาธนาคารสมอง ภาคตะวันออก

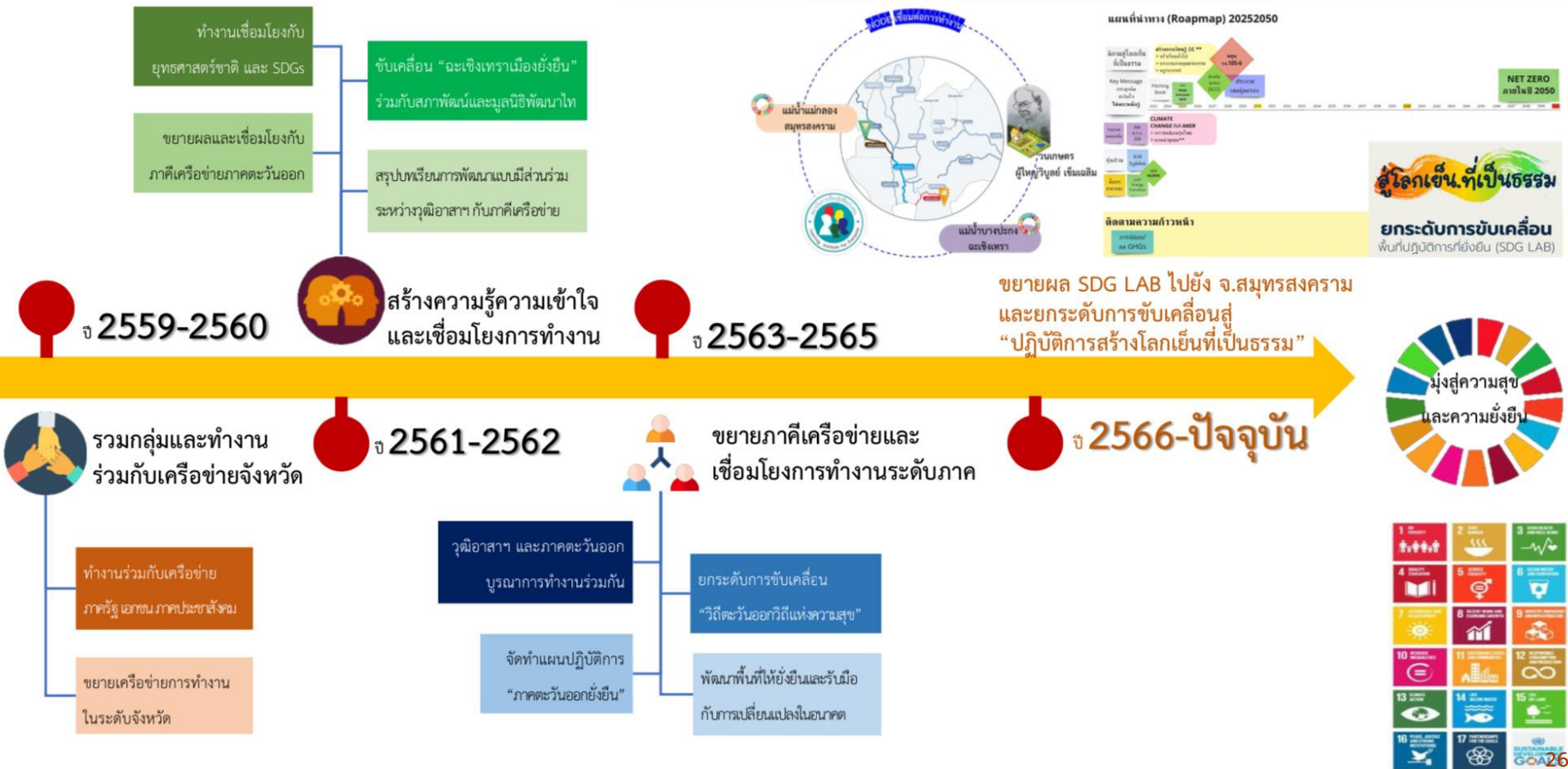

กลุ่มจังหวัดตะวันออก 1 (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง)

กลุ่มจังหวัดตะวันออก 2 (จังหวัดจันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว)

เส้นทางการพัฒนา

การขับเคลื่อน SDG Lab โดยวุฒิสภาธนาคารสมองและภาคีเครือข่าย

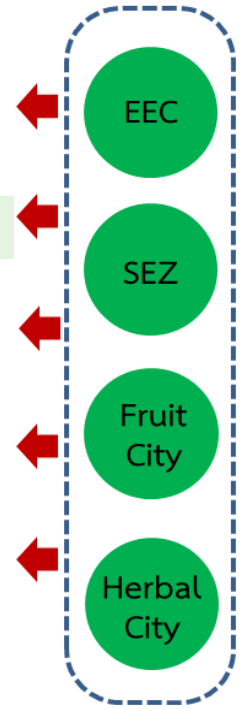
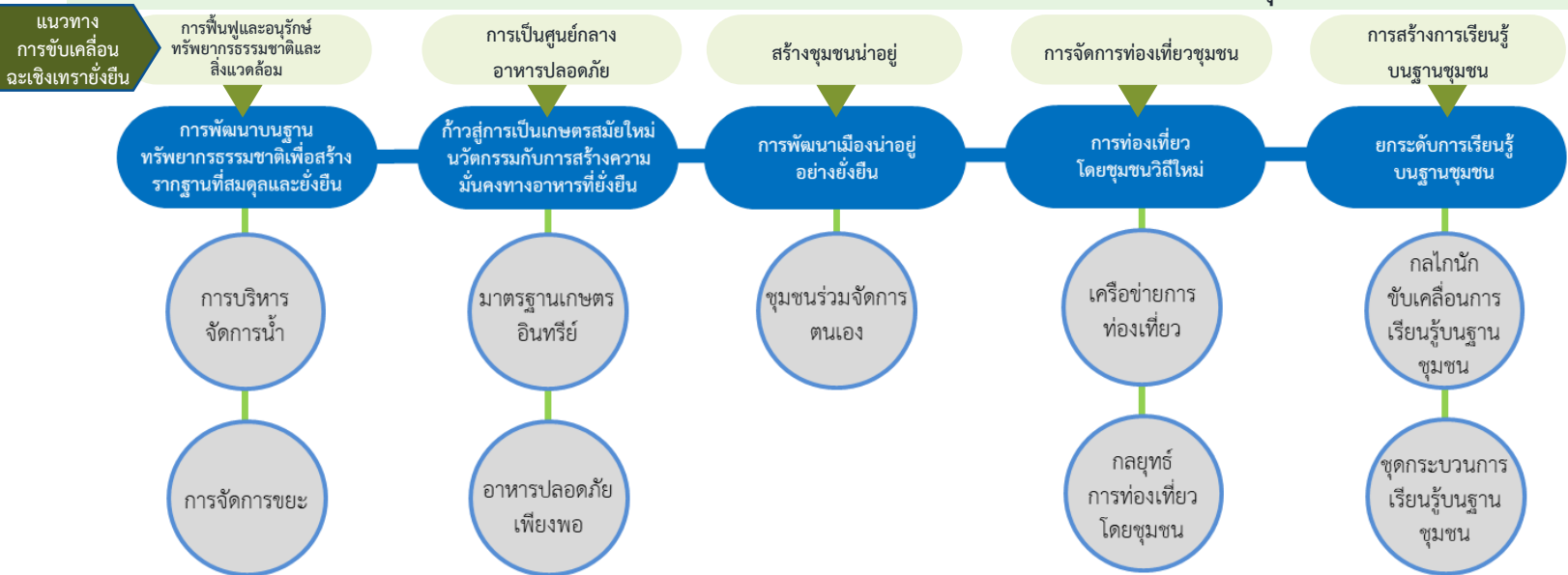

ทันสมัย	อาหารมีคุณภาพ	การท่องเที่ยว	แผนภาคตะวันออก	ประจวบคีรีขันธ์	จัดการมลพิษ
---------	---------------	---------------	----------------	-----------------	-------------

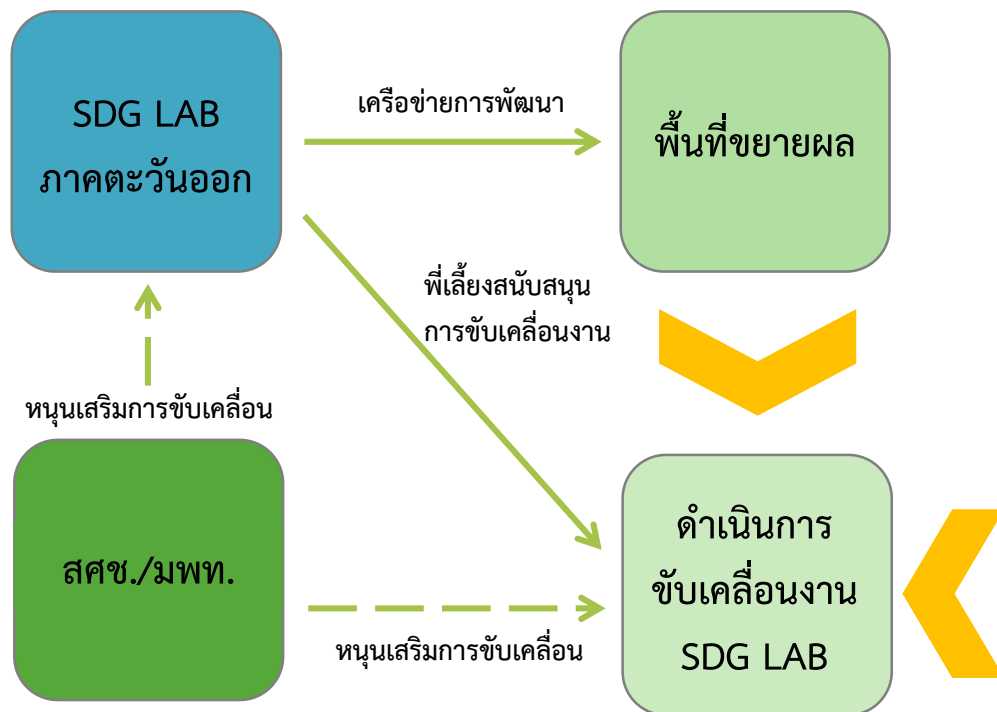
ฉะเชิงเทรา	นครนายก	ปราจีนบุรี	สระแก้ว	ชลบุรี	ระยอง	จันทบุรี	ตราด
เมืองอุตสาหกรรมสีเขียว ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าเกษตร ปลอดภัย สังคมมีคุณภาพ ป่าและน้ำอุดมสมบูรณ์	นครนายก เมืองน่าอยู่	เมืองอุตสาหกรรมสีเขียว ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร ปลอดภัย เมืองสมุนไพรต้นแบบ	เมืองชายแดนแห่งความสุข และมั่นคง ถิ่นเกษตรปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ อารยธรรมโบราณ เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว มั่นคง ยั่งยืน	เมืองนวัตกรรม เศรษฐกิจชั้นนำของ อาเซียน	เมืองนวัตกรรมก้าวหน้า พัฒนาอย่างสมดุล บนพื้นฐานความ พอเพียง	จันทบุรีเมืองเกษตร ปลอดภัย เศรษฐกิจ มูลค่าสูง สังคมมีสุข บนวิถีพอเพียง	ตราดเมืองมั่งคั่ง ชุมชนมั่นคง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

แผนพัฒนาจังหวัด

แนวทางการขับเคลื่อนภาคตะวันออกยั่งยืน “วิถีตะวันออก วิถีแห่งความสุข”

กระบวนการห้องปฏิบัติการที่ยั่งยืน SDG LAB

- ▼ รวมกลุ่มและสร้างการตระหนักรู้ SDGs
- ▼ ค้นหาประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พร้อมกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการ
- ▼ ขับเคลื่อน SDG LAB
- ▼ ติดตามประเมินผล เรียนรู้บทวน และพัฒนาต่อยอด
- ▼ ขยายภาคีเครือข่ายและผสมผสานแนวทางการทำงาน

ตัวอย่างการขับเคลื่อน SDG Lab

“การแก้ไขปัญหาช้างป่าภาคตะวันออก
ด้วยกระบวนการทำผังตำบลแบบมีส่วนร่วม”

ปี 2559 - 2560

รวมกลุ่มและทำงานร่วมกับเครือข่าย จ.ฉะเชิงเทรา

ปี 2563 - 2567

ขยายภาคีเครือข่ายและเชื่อมโยงการทำงานระดับภาค (เครือข่ายภาคตะวันออกยั่งยืน)

ประเด็นการขับเคลื่อน 5 ประเด็น

1. การพัฒนาฐานทรัพยากร
2. ความมั่นคงทางอาหาร
3. การพัฒนาเมืองน่าอยู่
4. การท่องเที่ยวชุมชนวิถีใหม่
5. การเรียนรู้ฐานชุมชน

ปี 2567 - 2568

“ขับเคลื่อนปัญหาช้างป่าภาคตะวันออก” เนื่องจากเป็นปัญหาเร่งด่วนในพื้นที่

สถานการณ์ปัญหาช้างป่าภาคตะวันออก

พบช้างป่า 799 ตัว

70-80% ออกนอกป่าอนุรักษ์ (3,375 ครั้ง)

สร้างความเสียหาย 313 ครั้ง

มนุษย์ถูกช้างป่าทำร้าย ผู้บาดเจ็บ 9 ราย ผู้เสียชีวิต 12 ราย

*ข้อมูล ปี 2568 ถึง 1 ส.ค. 2568 (กรมอุทยานแห่งชาติฯ, 2568)

การขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้และกลไกความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่ที่มุ่งสร้างเครือข่ายการทำงานในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาแบบบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วนในรูปแบบ **พลังทางสังคม** นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ตอบโจทย์ทิศทางการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปี 2561 - 2562

สร้างความรู้ความเข้าใจและเชื่อมโยงการทำงาน

ประเด็นสำคัญเร่งด่วน

การจัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า

ระบบเตือนภัยและช่องทางในการสื่อสารแบบ real time

การช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า

ความก้าวหน้าการดำเนินการ

1) การจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลช้างป่า

- กรมอุทยานแห่งชาติฯ เร่งจัดทำแผนที่ประชากรช้าง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลและอัปเดตข้อมูลประชากรในแต่ละจุด โดยพัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน เพื่ออัปเดตข้อมูลทุกสัปดาห์
- จัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่เร็ว ในพื้นที่กรมอุทยานฯ ว่าจ้างเฉพาะเพื่อติดตามข้อมูลสถานการณ์และผลักดันช้างออกจากพื้นที่

เครือข่ายภาคตะวันออก จัดทำผังตำบลเพื่อการจัดการช้างป่าในพื้นที่นำร่อง ต.ทุ่งมหาเจริญ อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว

2) การพัฒนาระบบแจ้งเตือนภัย

- กรมอุทยานแห่งชาติฯ เตรียมทำแผนที่อัปเดตข้อมูลช้างป่าภาคตะวันออก
- นักวิชาการ (ดร. บริพัตร ศิริอรุณรัตน์) และเครือข่ายช้างป่าภาคตะวันออก ได้บูรณาการความร่วมมือกับผู้ให้บริการ แพลตฟอร์ม Earth Ranger เพื่อพัฒนาระบบแพลตฟอร์มสำหรับการแจ้งเตือนภัยช้างป่าแบบ Real-Time เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และบริหารจัดการสถานการณ์ช้างป่าที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตรของประชาชนในพื้นที่เสี่ยง ปัจจุบันแพลตฟอร์มดังกล่าวอยู่ในขั้นตอนการทดลองนำเข้าข้อมูล

3) ปรับปรุงการช่วยเหลือเยียวยา

กรมอุทยานแห่งชาติฯ มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ได้แก่ ระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าจากงบกลาง พ.ศ. 2568 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 มิถุนายน 2568 โดยมีการกำหนดอัตราความช่วยเหลือเยียวยาเฉพาะสำหรับความเสียหายจากช้างป่า พร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการช่วยเหลือเยียวยาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การขับเคลื่อน SDG Lab การแก้ไขปัญหาช้างป่าภาคตะวันออก

การรวมกลุ่มการทำงาน

เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนงาน

สร้างและขยายเครือข่าย ความร่วมมือในการทำงาน

พัฒนากระบวนการแนวทางการทำงาน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

ทบทวน ถอดบทเรียน และขยายผลการดำเนินงาน เพื่อยกระดับสู่ความยั่งยืน

มี.ค. – เม.ย. 2568

- ประชุมหารือเพื่อรวมกลุ่มและสร้างทีมงาน การขับเคลื่อนการจัดการปัญหาช้างป่าด้วยผังตำบล

- วุฒิสภา (อ.บัญชา และคณะ) เป็นกลไกกลางประสานงานในพื้นที่ร่วมกับ อบต. กุ่มหาเจริญ

- ประชุมสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ปัญหา การใช้ผังตำบลเพื่อจัดการปัญหา และกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

เม.ย. – พ.ค. 2568

- ประชุมหารือเพื่อสร้างความตระหนักรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาร่วมกันของเครือข่ายด้วยเครื่องมือผังตำบล

- ท้าวการอำเภอวังน้ำเย็น
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน
- นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญการแก้ไขปัญหช้างป่า
- เครือข่ายอาสาสมัคร
 - ชุดเฝ้าระวัง
 - ชุดผลักดัน
- แกนนำชุมชนใน ต.กุ่มหาเจริญ

- ประชุมหารือเพื่อกำหนดชุดข้อมูลสำคัญที่ต้องจัดเก็บเพื่อจัดการปัญหาช้างป่า

ข้อมูลกายภาพ/ทุนในพื้นที่

- ขอบเขตชุมชน การใช้ประโยชน์ที่ดิน (พื้นที่เกษตร/แหล่งน้ำ/หย่อมป่า)
- เครือข่ายทางสังคม กองทุน

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า

- จุดพบช้าง จุดเข้า-ออกป่าของช้าง
- เส้นทางเดินช้างป่า
- จำนวนช้างที่พบ และความถี่ในการพบ
- ช้างบริเวณพื้นที่ชุมชน
- บั๊วฉีตงดูดช้างให้ออกจากป่า

ข้อมูลความเสียหาย

- คราวเรือนที่ได้รับผลกระทบ
- มูลค่าความเสียหาย

พ.ค. – ก.ค. 2568

- พัฒนากฎระเบียบเครือข่ายในการใช้ข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่

ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะข้อมูลช้างป่า การใช้เครื่องมือ ฝึกทักษะเครือข่ายในการจัดเก็บรูปถ่ายระบุค่าพิกัดผ่าน Timestamp และการใช้โปรแกรม QGIS ในการจัดทำแผนที่

- สำรวจและจัดทำข้อมูลผังชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหายั่งยืน

จัดเก็บ ข้อมูลช้างป่าที่ปรากฏในชุมชน และข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ชุมชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเก็บข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลผังตำบล และสนับสนุนการนำข้อมูลไปใช้ในการจัดการปัญหาช้างป่า

รวบรวมและประมวลผลข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืน

ส.ค. – ธ.ค. 2568

จัดทำแนวทางการแก้ไขปัญหาใน **พื้นที่ระดับความเสี่ยงสูง** พร้อมทั้งหารือกับหน่วยงานระดับจังหวัดถึงการสนับสนุนการแก้ไขปัญหายั่งยืน ผ่านการใช้ผังตำบลเพื่อจัดการช้างป่า

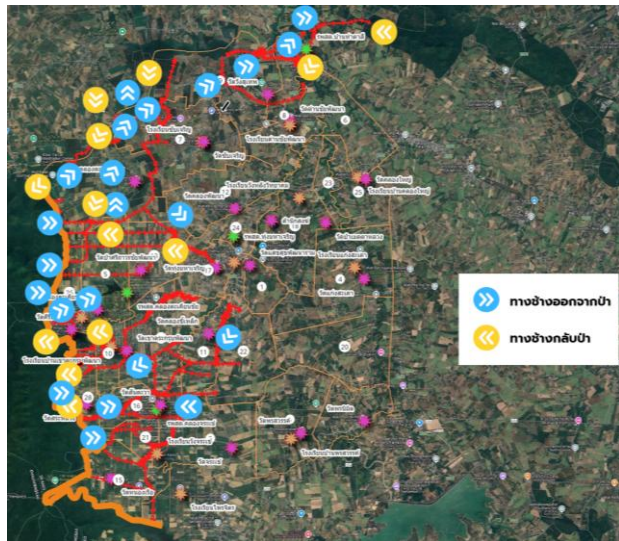
- จัดเวทีนำเสนอผลการจัดทำผังตำบล กุ่มหาเจริญ และหารือแนวทางการขยายผลการจัดทำผังตำบล เพื่อการจัดการช้างป่าให้ครอบคลุมพื้นที่ 10 ตำบลในจังหวัดสระแก้ว และจังหวัดใกล้เคียง อาทิ จะเข้เกรา ปราจีนบุรี

สรุปผล และถอดบทเรียนการขับเคลื่อน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบ และขยายผลการจัดทำผังตำบลเพื่อบูรณาการระบบข้อมูลและการแก้ไขปัญหายั่งยืนร่วมกันในพื้นที่ภาคตะวันออก

ผังตำบลทำให้เห็นอะไร ?

1 จุดเข้า - ออก และแนวป้องกัน

2 ปัจจัยที่ทำให้ช้างออกจากป่า

- 1.การเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์ อาทิ การสร้างอ่างเก็บน้ำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขาอ่างฤๅไน เป็นแหล่งน้ำถาวร ส่งผลให้พื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของช้างป่าลดน้อยลง จึงทำให้ช้างป่าออกนอกพื้นที่เขตอนุรักษ์ออกมาหาอาหารบริเวณพื้นที่รอบนอก
- 2.พฤติกรรมทางเลือกหาอาหารของช้าง โดยช้างมักชอบพืชผลการเกษตรและอาหารนอกป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และหาได้ง่ายมากกว่าอาหารธรรมชาติในป่า
- 3.การกระจายตัวของหย่อมป่า ซึ่งเป็นแหล่งพักอาศัยชั่วคราว ทำให้ช้างสามารถเคลื่อนย้ายและขยายพื้นที่หากินออกไปยังพื้นที่เกษตรและชุมชนโดยรอบได้ไกลขึ้น

3 ระดับความเสี่ยงภัย

กำหนดเกณฑ์การประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหา โดยพัฒนาจากชุดความรู้จาก **ผู้เชี่ยวชาญการจัดการปัญหาช้างป่า** และ **กระบวนการระดมความเห็นของคนในชุมชน**

นำเกณฑ์การประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาช้างป่ามา **กำหนดขอบเขตพื้นที่จุดเสี่ยงภัย** โดยสามารถแบ่งระดับความรุนแรงออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. พื้นที่ความเสี่ยงระดับสูง (สีแดง)
2. พื้นที่ความเสี่ยงระดับปานกลาง (สีเหลือง)
3. พื้นที่ความเสี่ยงระดับต่ำ (สีเขียว)

แผนที่ความเสี่ยงภัยช้างป่า ต.ทุ่งมหาเจริญ
แสดงให้เห็นว่าทั้ง 28 หมู่บ้านเป็นพื้นที่ประสบภัยช้างป่า โดยแบ่งตามระดับความรุนแรง ดังนี้

พื้นที่ความเสี่ยงสูง

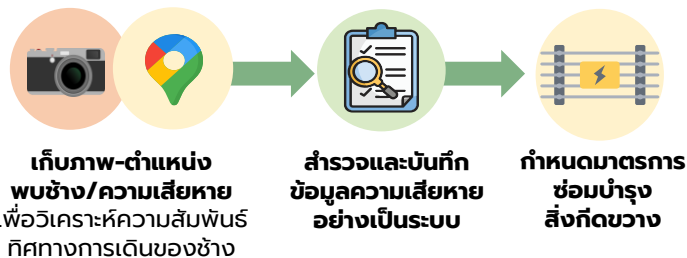
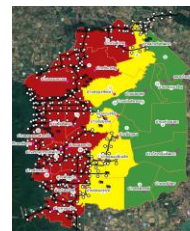
11 หมู่บ้าน

พื้นที่ความเสี่ยงปานกลาง

6 หมู่บ้าน

พื้นที่ความเสี่ยงต่ำ

11 หมู่บ้าน

ช่องทางการรับรู้ข้อมูล และประชาสัมพันธ์

1

Facebook
ธนาคารสมองมูลนิธิพัฒนาไท

2

YouTube มูลนิธิพัฒนาไท
(Pattanathai foundation)

3

TikTok มูลนิธิพัฒนาไท
(Pattanathai foundation)

4

กลุ่ม Line
(สศช. Brainbank)

WWW.NESDC.GO.TH

THANK YOU

